

Методи активізації креативного мислення та розвитку творчих здібностей дошкільників за системою ТРВЗ

Одним із основних завдань сучасної дошкільної освіти є розвиток творчих здібностей дошкільників, їх креативного мислення. **Креативність мислення** - здатність висловлювати незвичайні ідеї, нетрадиційно мислити, швидко розв'язувати проблемні ситуації, доводити свою думку, відмовлятися від стереотипних способів мислення.

Сучасна дошкільна освіта потребує від фахівців професіоналізму, мобільності, здатності до творчого використання нової інформації та освітніх технологій на практиці. **Інноваційні педагогічні технології** - це цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в освітню практику оригінальних, новаторських способів, методів і прийомів, педагогічних дій і засобів.

Однією з інноваційних педагогічних технологій, яка активно впроваджується у ЗДО і сприяє розвитку творчих здібностей дошкільників, активізації їх креативного мислення, є **технологія розвитку творчої особистості - ТРВЗ** Г. Альтшуллера. Пропонуємо оригінальні «трізовські» методи у роботі з дошкільниками.

1. **Метод спроб і помилок (МС і П)**. Суть цього методу полягає у вирішенні проблемного завдання з дошкільниками через добір різноманітних варіантів розв'язків. Прикладом можуть бути ігри типу: «А що, коли б ... ?»; або Придумати до казки варіанти щасливого закінчення (Наприклад: - Як могли б урятуватися колобок, півник, козенята і т. д.).

2. **Метод контрольних запитань (МКЗ)**. Мета: за допомогою навідних запитань підвести дітей до виконання поставленого завдання. Це - ігри типу: «Корисне - шкідливе», «Добре - погано», «Потрібне - непотрібне» (Наприклад: Іде дощ - це добре, бо не так спекотно; поливає рослини - вони ростуть, земля стає пухкою, змиває пил з листя - воно дихає і т.д. Іде дощ - погано, бо не можна гуляти; можна впасти в калюжу і забруднитися; замочити ноги і захворіти; не можна працювати на городі і т. д.).

Інший приклад використання МКЗ - придумати невластиві для об'єкта частини, ознаки, елементи, незвичні призначення тощо: наприклад, будинок - подібний до ракети, будинок - готель для мурашок чи шпиталь для тварин; автомобіль - не їде, а стрибає та ін.

3. **Метод «оживлення»** - надати неживому об'єкту ознак живої істоти, наприклад: вікна в будинку - очі; двері - рот; дах - капелюшок; чайник живий - «Про що він міг би розказати та попередити дітей?»; «Якби книжка могла говорити, про що б вона вас попросила» та ін.

4. **Метод фокальних об'єктів (МФО)** - перенесення властивостей одного об'єкта на інший. «Фокальним» є той об'єкт, який перебуває у фокусі, у полі зору, є головним. Його властивості детально описуються дітьми, а пізніше переносяться на інший другорядний предмет, вибраний чи вигаданий (так утворюється нова модель чи об'єкт). Розрізняють:

- реальна фокалізація, коли реальні властивості одного предмета чи об'єкта переносяться на інший: ручка (фокальний об'єкт) - вона пише, пластмасова, зелена, гарна; кішка (другорядний об'єкт) - пише (коли іде рівно), пластмасова (коли іграшкова), зелена (коли іграшкова), гарна (коли чиста);

- фантастична фокалізація, коли задіюється дитяча уява та фантазія і пропонується, наприклад, винайти нову породу собаки і назвати її. Вихователь називає кілька слів, наприклад, корова, папуга, велосипед. До них діти добирають означення (корова - рогата, плямиста, молочна; папуга - крилатий, окатий, з чубчиком; велосипед - двоколісний, залізний). Усі ці ознаки переносяться на нову породу собаки, таким чином, виходить, що собака - рогата, молочна, крилата, оката, з чубчиком, двоколісна, залізна. Дітям пропонується потім назвати її чудернацькою назвою, наприклад, собаковелокор.

5. **Метод синектики (поєднання різних несумісних елементів)**. Цей метод передбачає застосування 4-х прийомів, які ґрунтуються на аналогіях - прямій, особистій, фантастичній.

Пряма аналогія:

- за формою (наприклад, тарілка - диск, кришка, дзеркальце...);
- за кольором (наприклад, сонце - кульбаба, лампочка, лимон, лисиця);
- за властивостями (наприклад, повітряна кулька - соска, мило, гумові чоботи, м'ячі);
- за функціями (наприклад, рухається - машина, кінь, мурашка, потяг);
- за структурою (наприклад, м'яке - пух, сніг, вата, піна, поролон, хутро).

Метод гірлянд (або ланцюжок слів) - це можуть бути різні частини мови, які асоціюються за змістом. Цей ланцюжок слів може закінчитися довільно або тим словом, від якого «тягли» гірлянду. Наприклад: будка - шпаківня, пташенята, гніздо, пір'я, курка, яйце, курча, цуценята, собака, будка).

Особиста аналогія (або перевтілення). Наприклад:

- поставити себе на місце горобця («Навіщо ти живеш?», «З ким товаришуєш?»);
- уявити себе куциком («Про що ти мрієш?», «Кого ти боїшся?»);
- пройтися, ніби створений з каменю (глини, дерева, піску, води);
- зобразити об'єкт пантомімою (цуценя боїться, грається, не хоче бути прив'язане та ін.).

Фантастична аналогія - коли завдання виконується за допомогою фантастичних засобів, фантастичних персонажів: казкових героїв, чарівників, чарівної палички тощо.

Функціонально-варіативний аналіз (ФВА), коли потрібно знайти відповіді на подібні запитання, наприклад: «Що це й навіщо?», «Що ще можна робити з цим?», «Чим може служити ще цей предмет?», «Чим може бути олівець (склянка, листок, стіл)?» та ін.

6. Метод символічної синектики - відображення реального світу різними символами і знаками:

- опис предметів за картинками-символами
- складання речень за схемами
- заучування віршів за допомогою символів
- відгадування загадок за допомогою символів
- моделювання казок за допомогою символів
- дидактичні ігри з використанням символів
- складання речень та проведення бесід з використанням символів
- складання описових розповідей за допомогою схем.

7. Метод «мозкового штурму» - забезпечує комплексний пошук нетрадиційних шляхів розв'язання якоїсь проблеми з 2-7 дітьми, коли їм

можна висловлювати будь-яку думку, бо критика з боку однолітків і вихователя виключається. Наприкінці слід підвести підсумок, вибрати найбільш цікаву і правильну відповідь. Цей метод досить поширений і ефективний в педагогічній практиці.

8. Метод моделювання казки «Казка, але по новому» - коли дітям пропонується змінити кінець старої казки, або ввести нового героя тощо. Цей метод є улюбленим у дошкільнят.